

ЮВІЛЕЙ МЕТРА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА П. М. РАБІНОВИЧА

26 жовтня відсвяткував свій 80-річний ювілей відомий український вчений, провідний фахівець у галузі загальнотеоретичного праводержавознавства, філософії права і прав людини, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри теорії та філософії права юридичного факультету, заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка **Петро Мойсейович Рабінович**.

Народився ювіляр 1936 р. в м. Києві. У 1959 р. закінчив юридичний факультет Львівського державного університету ім. І. Я. Франка (нині – Львівський національний університет імені Івана Франка). З 1959 р. по 1966 р. займався практичною діяльністю за фахом: до 1961 р. працював адвокатом, а з 1962 р. по 1966 р. – інженером-патентознавцем. У 1966 р. заочно закінчив аспірантуру Інституту держави і права АН УРСР (нині – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України). З 1966 р. працює у Львівському національному університеті імені Івана Франка, де пройшов шлях від асистента до професора кафедри теорії та історії держави і права (згодом – кафедра теорії та філософії права).

У 1966 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему: «Законность и целесообразность в советском праве» (спеціальність 12.00.01), у 1979 р. – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему: «Упрочение законности – закономерность социализма (вопросы теории и методологии исследования)» (спеціальність 12.00.01). Науковий ступінь доктора юридичних наук присуджено в 1980 р. Вчене звання професора присвоєно в 1983 р. У 1993 р. обраний членом-кореспондентом, а у 2009 р. – дійсним членом (академіком) Академії правових наук України (нині – Національна академія правових наук України).

Наукову діяльність Петра Мойсейовича Рабіновича можна розділити на три етапи.

Перший тривав із другої половини 60-х до кінця 70-х років минулого століття. Він був насичений дослідженнями теоретичних проблем законності (зокрема, її співвідношення з доцільністю), емпіричного (кількісного) визначення її рівня, ефективності засобів забезпечення, її закономірностей у суспільстві. У цьому зв'язку розроблялась і більш широка проблема методологічного рівня – загальна концепція державно-правових закономірностей. Результати тих розвідок, що були опубліковані автором у двох монографіях (1975 і 1979 рр.), донині використовуються науковцями.

Другий етап припадає на 80-ті роки. У цей час основним предметом досліджень Петра Рабіновича стала низка проблем філософсько-правового рівня, як-от: об'єктивне і суб'єктивне у праві; час у правовому регулюванні; аксіологія права й інших юридичних явищ. Деякі з цих результатів було оприлюднено 1985 р. в третій індивідуальній монографії вченого – «Социалистическое право как ценность» (у 2006 р. її перевидано в Одесі в серії «Антологія юридичної думки»).

З початку 90-х років і донині триває третій етап наукової творчості Петра Мойсейовича. Основним об'єктом його досліджень стають основоположні («природні»), «загальносоціальні», «соціально-природні») права людини – насамперед у їх загальнотеоретичному осягненні, включно з філософсько-правовим виміром.

Фундаментальні ідеї та наукове визнання, талановиті учні – ось що становить основу наукової школи дослідника. Її базою також стала ініційована й очолювана ювіляром із 1996 р. Львівська лабораторія прав людини Академії правових наук (з 2001 р. – Львівська лабораторія прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України). У цій Лабораторії сформувався нове покоління сучасних науковців – теоретиків і філософів права, котрі здійснюють плідну дослідницьку роботу. Вона стала науково-концептуальним центром загальнотеоретичних досліджень цієї проблематики, результати яких оприлюднено на сьогодні в 45 випусках її «Праць». Під керівництвом П. М. Рабіновича співробітники Лабораторії у 1997 р. вперше в Україні розпочали переклад і публікацію державною мовою рішень Європейського суду з прав людини, роблячи їх доступними для широкого загалу вітчизняних юристів. Ця діяльність триває, так чи інакше, й нині.

Професор П. М. Рабінович відомий як учений і в інших країнах. Його праці публікувались в зарубіжних юридичних наукових журналах, зокрема в Німеччині (1964, 1977, 1988), Польщі (1977, 1989), Канаді (1999), Великобританії (2015). Рецензії на його монографії друкувались у Болгарії (1975), Чехословаччині (1976), Німеччині (1977), Угорщині (1980), Польщі (1995). П. М. Рабінович вельми знаний серед колег-теоретиків Росії: у радянські часи статті науковця та рецензії на його книги неодноразово публікувались у провідних періодичних фахових виданнях. Він виступав із лекціями та доповідями й у країнах далекого зарубіжжя: Німеччині (м. Бонн, 1995), США (м. Міннеаполіс, 1995), Угорщині (м. Будапешт 2001, 2002), Великобританії (м. Ноттінгем, 2000), Польщі (м. Жешув, 2001).

Як фахівець із загальної теорії та філософії права і держави, зокрема теорії прав людини Петро Рабінович опублікував понад 940 наукових праць, включаючи, зокрема, 30 монографій та 25 навчальних посібників (індивідуальних і колективних), серед яких: «Упрочение законности – закономерность социализма (вопросы теории и методологии исследования)» (1975), «Проблемы теории законности развитого социализма» (1979), «Социалистическое право как ценность» (1985, 2006), «Основы загальної теорії права та держави» (1992, 1993, 1994, 1995, 2001, 2002, 2005, 2007, 2008), «Права людини і громадянина у Конституції України» (1997),

«Права людини: Підручник для середніх шкіл» (у співавт., 1997), «Здійснення прав людини в Україні: проблеми обмежування» (у співавт., 2001), «Європейська конвенція з прав людини: проблеми національної імплементації» (у співавт., 2002), «Конституція України: Науково-практичний коментар» (у співавт., 2003), «Права людини і громадянина: Навчальний посібник» (у співавт., 2004), «Особливості тлумачення юридичних норм щодо прав людини» (у співавт., 2004), «Філософія права: проблеми та підходи: Навчальний посібник» (у співавт., 2005), «Право людини на компенсацію моральної шкоди (загальнотеоретичні аспекти)» (у співавт., 2006), «Права людини: соціально-антропологічний вимір» (у співавт., 2006), «Права людини і громадянина: можливості удосконалення конституційних гарантій» (у співавт., 2008), «Правовая система Украины: история, состояние и перспективы. В 5 т.» Т. 1 (у співавт., 2011), «Конституція України. Науково-практичний коментар.» (у співавт., 2011), «Права людини й оновлення Конституції України: колективна монографія» (у співавт., 2011), «Конституційно-правовий статус людини: можливості удосконалення в Україні: колективна монографія» (у співавт., 2012).

Професор П. М. Рабінович вирізняється неабиякою активністю й у впровадженні своїх наукових здобутків у вітчизняну державно-юридичну практику. Зокрема, він брав участь у розробці проекту першого Закону України «Про вищу освіту» (1991 р.), а також Зasad державної політики України в галузі прав людини (1999 р.). Був членом Науково-консультативної ради при Верховному Суді України (2003–2005 рр.). За запитами Конституційного Суду України готував низку експертних висновків стосовно конституційних подань, які розглядались цим органом. Отож є закономірним, що згодом його було відзначено Дипломом Голови Конституційного Суду України, Почесною грамотою Міністра юстиції України (2003 р.), а також нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004 р.).

Він удостоєний почесного звання «Заслужений професор Львівського університету» (2002 р.). А у 2007 р. Указом Президента України йому було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Науковець двічі був лауреатом престижної Премії імені Ярослава Мудрого, присуджуваної Національною юридичною академією України і Президією АПрН України.

Найважливішим видається те, що й зараз професор Петро Мойсейович Рабінович провадить інтенсивну наукову й педагогічну діяльність, реалізуючи свої творчі ідеї, активно реагуючи на актуальні суспільні проблеми з позицій загальнотеоретичного праводержавознавства та філософії права.

Щиро вітаємо Вас, Петре Мойсейовичу, з ювілеєм, зичимо міцного здоров'я, бадьорості духу, життєвої наснаги та нових наукових звершень на ниві вітчизняної юридичної науки!

*Колектив юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка
Колектив Київського університету права НАН України
Колектив Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України
Редколегія «Часопису Київського університету права»*